

SABATINES INTEMPESTIVES

Gregorio Morán

Adéu a Colombres (2)

Viuire en un mateix lloc durant quinze anys dona per a molt. Quan jo vaig arribar a Colombres el 1997 era un poble senzill amb cert aire senyorial, pocs habitants i una forta herència colonial gràcies a la qual molts sobreviuen. Un poble d'indians, que es diu a Astúries, però viu; perquè hi ha pobles d'indians morts, la majoria. No puc fer la llista de pobles de l'Astúries oriental on la vida s'ha anat morint perquè no s'hi produïa res, es vivia de la subsistència agrària i del romanent que havia caigut com un manà de Mèxic, l'Argentina, Xile o Veneçuela. Els indians, és a dir, els emigrats pobres que es van fer rics a les Amèriques, van formar una mitologia social que encara avui està per escriure.

Si ho explico així és perquè el meu descobriment de la fal·làcia indiana postmoderna va ser una cosa tan senzilla com ridícula. Si mai visiteu Colombres, a la vora d'una autovia mai acabada, en un paratge bonic que mira al que ara en diem Cantàbria, hi trobareu un edifici bonic pintat de blau, en disseny també postmodern, que van desenvolupar els socialistes en l'era del domini absolut. És l'Arxiu d'Indians.

Va ser hospici, hospital de soldats en la guerra civil i fins i tot camp de derrotats, però la seva veritable història gairebé mereixeria una novel·la d'aquestes que guanyen els premis Planeta. El va fer construir un murri busca-raons i jugador, amant complidor, que va omplir Mèxic de fills legals i no tan legals, Íñigo Noriega, que va sortir de Colombres amb les mans buides i que va acabar amb una gran fortuna, desbordant de riquesa, i que va morir malament, als Estats Units, entre exilis i un munt de descendents i creditors. D'una botiga d'abarrotos, bonica paraula que designava el comerç d'ultramars, va passar, després d'una llarga història que ara no fa al cas, a finançar Porfirio. El president Porfirio Díaz va ser a Mèxic una llegenda i un càstig que va durar més de tres dècades.

Colombres va ser per a mi un lloc ideal per treballar. Les peculiaritats de la nostra feina fan que en realitat no facis vacances, senzillament canvis de lloc l'ordinador. És veritat que l'hivern ho feia molt difícil, perquè la casa no estava preparada i em passava mig dia provant d'engegar tot el que pogués evitar el fred: la cuina de carbó, la llar de foc, l'estufa elèctrica. Felicitament, de petit em van ensenyar a encendre una cuina de carbó, exercici artesà, gens fàcil quan no estan ben construïdes i falla el tiratge; després passa que les finestres no tanquen bé i la humitat és com un virus que ho corroeix tot. Però un cop t'hi posaves, s'hi treballava bé. A més sempre es podia recórrer al bon veí. Jo tenia un bon veí i un de dolent. El bon veí sempre estava disposat a donar un cop de mà. Durant molts mesos els meus articles per a aquest diari van arribar gràcies al seu telèfon. Encara recordo que calia esquivar el gos, un pastor alemany que m'ensumava perquè la casa era buida i ell feia de guardià, i he de confessar que no tinc sensibilitat cap als animals, siguin de quatre potes o de

dues. Tenia un altre veí, amb una quadra de vaques que gràcies als ajuts de l'Administració va convertir en hotel rural, que va arribar a negar-me un tronc de llenya, un, en ple hivern. "De la gent de fora... no se sap mai", diria després.

S'hi treballava bé, a Colombres, admetem-ho, i com que havia acabat el que m'havia compromès a escriure, un dia se'm va acudir presentar-me a l'Arxiu d'Indians, aquell edifici emblemàtic que avui sembla que defineix la vila. L'havia

MESEGUER

fet construir Íñigo Noriega en els últims moments de la tirania de Porfirio Díaz, i estava pensat com a lloc ideal per al seu exili, amb cuiners francesos i majordoms suïssos. Però Porfirio va es va estimar més el pavillon que havia adquirit als Camps Elisis de París. Va escollir París i va menystenir Colombres.

Jo volia saber què era i què contenia aquell Arxiu d'Indians, en el qual el Govern autonòmic asturià havia enterrat tants diners. Després de llarguíssimes negociacions em van permetre assegurar-me en una taula per veure què hi tenien. No

L'orient asturià és un benèvol territori mafiós on cotxes de gamma alta surten de les quadres

hi havia res, tret d'una tesi doctoral en francès, mecanografiada, que l'autora, francomexicana, hi havia enviat amb la creença que allò era un arxiu i no una menjadora. El segon dia de la meua presència allà, em van fer fora per ordre del director, un personatge típic d'aquella època, prolongada fins ara, que acumula serveis polítics, que no feines.

Jo crec que va ser l'experiència de l'Arxiu d'Indians, amb aquell bonic edifici i els bonics jardins que l'envolten, el que em va fer pensar que jo vivia en un món que desconeixia. Aquell territori mafiós. Una màfia que no necessitava violència perquè li mancava competència i tenia la

impunitat garantida. El poble anava canviant d'una manera estranya. S'hi construïen cases per a joves, promogudes per l'Ajuntament, que després eren venudes al millor postor amb un menyspreu absolut als aspirants. Fins i tot es va construir una carretera, insòlita perquè recorria un paratge bonic on l'únic inquilí era una fusteria de l'antic alcalde, "independent" pel PSOE. Una mena de Padri, baixet i amb perruca. L'última vegada que ens vam trobar, exactament a la carretera que li havien construït per al seu ús i negoci, va abaixar la finestra del seu gran cotxe per preguntar-me: "Com està de salut?". Li vaig respondre que bé, i va afegir mentre apujava el vidre fosc, com en una imitació d'un Corleone d'estar per casa: "Si la salut va bé, tot va bé. La salut és l'únic important".

De qui va ser la idea inicial de l'Arxiu d'Indians no ho sé, però que va acabar sent un lloc per a festes i saraus és una evidència. Mai no s'hi arxivava res, senzillament era una bonica mansió per exhibir als turistes estiuencs que no sabien on ficar-se quan la pluja feia la seva habitual presència, i alhora un lloc on reunir i celebrar les comunitats asturianes d'Amèrica; em refereixo als seus capitosts, que es reunien com a mínim una vegada a l'any per fer una favada ancestral. I també aquí l'eminent professor José Luis García Delgado, economista egregi i descarat, cobrava la seva presidència i representacions, en el seu paper de diplomàtic frustrat,

que sempre va ser el seu fort; ni una idea, però molts elogis. Una menjadora, al cap i a la fi.

Però el fet és que la menjadora afecta la zona sencera. L'orient asturià és un benèvol territori mafiós. Si teniu l'hàbit de caminar, us podeu trobar la visió psicodèlica de cotxes de gamma alta que surten de quadres desballestades, potser perquè ara munyen les vaques amb Maserati. "I aquesta casa amb fòrum romà i aire berlusconià?", em vaig permetre preguntar. "L'amo la va deixar sense acabar, perquè el van matar a Barcelona". Els fons Feder de la Unió Europea van ser dilapidats en operacions fraudulentament, els autors de les quals podrien anar a la presó llevat que trobin advocats que convencin que els delictes han prescrit.

Possiblement es tracta d'un problema general vinculat a la subvenció i l'amiguisme, aquest càncer dels pobles petits i de les grans ciutats. L'estafador que ven sopars de duro, que això va ser el famós Niemeyer d'Avilés, el factòtum del qual, Natalio Grueso, fugit de la crema i de la més que probable persecució de la justícia, va fer el trànsit del PSOE al PP en el temps en què es fa un cafè i tot just un parell de trucades. Va passar del president de la Comunitat, Tini Areces, puntal de l'esquerra corrupta asturiana, a gran buda cultural del Madrid d'Ana Botella, alcaldessa de la capital.

Salvador Dalí va inventar una fórmula, adoptada per tots els grimpadors culturals que hem patit durant dècades: "Qui es fa gran i utilitza el metro, és un fracassat". I aquí hi ha la merda condensada que ens ha portat aquestes misèries.●

DEBAT. La crisi social

Ricard Zapata-Barrero

Nacionalisme i pobresa

O fegats com estem de sentiments d'indignació nacionalista, no hem de perdre l'orientació ni confondre les prioritats. Les darreres dades de l'augment de la pobresa a Catalunya són alarmants i ens haurien de preocupar molt. De moment hi ha poques declaracions polítiques, o estan sent relegades a un xiuxiueig sorprenent, fins i tot en portades de segon rang als diaris, contagiats també d'aquesta dinàmica sense fre. Un país pobre que diu que vol ser Estat, un país que està dins d'una gran lògica històrica per l'autodeterminació, un país que veu com els seus recursos humans marxen a l'estranger, fins i tot que perd capacitat de creativitat cultural i empresarial, no pot deixar de banda aquesta realitat més immediata. No podem prioritzar un imaginari a l'horitzó davant d'un context tan inquietant. Un país malalt, que pateix l'exclusió social d'una manera tan estructural, no es pot descentrar en debats nacionalistes que poden ser interpretats com a recurs retòric si només desperta emocions que invisibilitza el patiment de famílies i amics. Em posiciono com a federal idealista romàntic, però independent realista pragmàtic, dins d'un context espanyol

Una part de la població pateix un problema de pèrdua de dignitat i potser no anirà ni a votar

sense una cultura política federal.

La pobresa és insostenible políticament parlant, i hauria de concentrar l'energia d'un Govern que potser està connectat amb una part de la societat que reclama consulta lliure, però completament desenganxat d'una altra part de la població que pateix un procés de pèrdua de dignitat, i que potser no anirà ni a votar, perquè ha perdut la confiança en un sistema que els ignora i que parla de nacionalisme en lloc de solucions socials. Si almenys dediquessin la mateixa contundència contra la pobresa que es dedica contra Madrid! Des del Consell d'Europa ja s'estan plantejant canviar d'enfocament davant les evidències irritants de la crisi. Ja es parla d'"extrema pobresa" i de situacions de vulneració de drets humans. La pobresa és un problema tan directe com la violència física d'un Estat a la seva població, o qualsevol injustícia que fa perdre la humanitat personal i familiar. La pobresa que tenim, i aquesta és l'alarma que comentava al principi, és un problema que deixa les persones sense els drets mínims necessaris. Una dinàmica creixent de pauperització de la població és un procés creixent d'expulsió de la persona de l'àmbit de l'esfera pública i d'una identitat democràtica fonamental. Els drets humans tenen prevalença sobre qualsevol reivindicació nacionalista, i jo reclamo un discurs contra l'exclusió i la vulneració galopant dels drets democràtics. No hi ha un projecte d'Estat possible entre persones excloses de la comunitat de ciutadans.●

R. ZAPATA-BARRERO, professor de Ciència Política de la UPF (@Ricardzapata)